

а_1976_004702

Стенографски протокол

ЗАСЕДАНИЕ

на

ХУДОЖЕСТВЕНИЯ СЪВЕТ за обсъждане
на пиесата "ХЪШОВЕ" от Ив.Вазов

Зала в Народния театър "Ив.Вазов"
27 март /събота/ 1976 година

С Ъ Д Ъ Р Ж А Н И Е

стр.

Участвуващи в заседанието и съдържание
Изказвания

2-3

Маргарита Дупаринова	4
Енчо Калачев	6
Филип Филипов	8
Андрей Чапразов	9
Юлиян Вучков	11
Моис Бениеш	16
Севелина Гьорова	18
Кирил Неделчев	21
Илияна Друмева	22
Банчо Банов	24
Николина Лекова	26
Мила Падарева	27
Антония Каракостова	28
Любомир Кабакчиев	29
Николай Николаев	33
Сава Хашъмов	34
Александър Панков	35
Проф. Кръстьо Мирски	4 и 36
Димитър Канушев	36-41

Участвуват в заседанието:

Председател Димитър Канушев
Проф. Кръстьо Мирски
Банчо Банов
Филип Филипов
Любомир Кабакчиев
Сава Лъшъмов
Николай Николаев
Маргарита Дупаринова
Енчо Лалачев
Юлиан Вучков
Моис Вениеш
Севелина Гьорова
Кирил Неделчев
Андрей Чапразов
Илияна Друмева
Николина Лекова
Мила Падарева
Антония Каракостова
Александър Панков
Венера Наследникова
Георги Йорданов - художник

Документационна група:

Снежина Гълъбова
Валтер Георгиев

н а ч а л о 13.15 ч.

ПРЕДС ДИМИТЪР КАНУШЕВ: Другарки и другари!

Откривам заседанието на художествения съвет за приемане постановката на "ХЪШОВЕ". Не знам дали е необходимо предварително да говоря за спектакъла, може би накрая, така че моля делово и конкретно да направите своите бележки, своите преценки, тъй като всички са изморени, необходима е почивка на артистите, довечера има представление.

Кой иска думата? Може би Вие др. Мирски?

Проф. КРЪСТЪО МИРСКИ: Аз няма какво да кажа освен откровено да призная, че днешният спектакъл, днешната репетиция е първата свързана репетиция, при която аз вече добих надежда, че спектакъла ще стане, т.е. аз съм оптимист. Като казвам оптимист с това никак не искам да отнема възможността на Художествения съвет да се изкаже, но до вчера имаше много технически неуредици, днес също станаха някои гафове, но те не бяха фатални, повечето от тях зрителите навярно не са забелязали и имам надеждата, че с още двата закрити спектакъла, които имаме до премиерата работата ще улегне.

Така че нямам нещо особено да кажа, всичко е известно на другарите, няма защо да им губя времето.

ПРЕДС. ДИМИТЪР КАНУШЕВ: Кой иска думата? Има думата др. Маргарита Дупаринова.

МАРГАРИТА ДУПАРИНОВА: Положеният труд от всички наистина заслужава похвала, независимо какъв е резултатът. А резултатът е много добър и много вълнуващ. Две неща са събрани в случая. Публиката се вълнува /аз говоря и като публика/, за това, че този дом е общ и на хората от театъра, и на

хората, които са от вЪн, които идват с една гордост, с едно вълнение в тази сграда. Но смятам, че това, което е на сцената не е по-долу от това, което е направено със сградата на театъра.

Мисля, че само технически неща има, които би трябвало да се оправят и вие знаете най-добре какви са те - тези малко по-продължителни паузи, които би трябвало да се избегнат, да речем преди и след интермедията.

Проф. КРЪСТЮ МИРСКИ: Има реална възможност да се оправят тези неща.

МАРГАРИТА ДУПАРИНОВА: Има две места, за които се запитах защо е така.

Първо, когато на заседанието в училището Мравката стъпва отгоре на чина. Мисля, че и други това може да го бодне, така както и аз бях бодната. В училището не би могъл един човек, и то хЪш, да стЪпи върху чина. хубав е мизансцена, хубаво е да има тази фигура, но това е българско училище, няма да стЪпи отгоре на чина.

И последното, когато всички падат пред знамето, мисля че и този, който дЪржи знамето, пак е хубава композицията, но за момент ли, как ли, и той ли да се поклони на това знаме или как да се направи...

Проф. КРЪСЪО МИРСКИ: И той му се поклони в предишната картина, тук сега не е важен човека, а знамето, знамето трябва да е високо.

МАРГАРИТА ДУПАРИНОВА: Просто казвам, че някакво раздвоение се е появило в композицията.

Смятам, че много хубаво взети са тези хЪшове и с побелелите коси и никой да не се чувствава неудобно за това, че е по-възрастен, отколкото е представата за тия хЪшове; смятам, че всичко е много добре, много хубаво, освен тези малки технически

доизкусурявания, които вярвам ще станат. Това е изключително вълнуващо представление и аз наистина се радвам, че ще имаме един голям, хубав празник и ще кажа и този път "на добър час".

• ЕНЧО ХАЛАЧЕВ:

Аз мисля, че и този път нашите актьори показаха своите възможности, въпреки изключително тежките обстоятелства. Назвам и този път, тъй като много наскоро по време на прегледа аз бях също така при едни такива притиснени обстоятелства когато трябваше в едно много бързо съкратено време да се приготви спектакъла. И сега когато се правят тези два спектакъла и когато се открива залата аз бях свидетел при какви трудни ситуации изпадаха актьорите и режисьора и трябва да ви кажа, че през всичкото време в мен имаше едно съмнение ще съумеят ли именно при тези обстоятелства да доведем работата така че с чест да излезем. Мисля, без колебание, че това е доказано в днешната репетиция.

Само две-три бележки имам. Става дума, другарю Мирски, за тези паузи когато навлиза музиката. Струва ми се твърде много статични положения се получават и твърде дълги са тези паузи. Може би нещо трябва да се направи с тях. Особено дълга е последната пауза между двете музика когато коленичат и тръгват след това цялата група към дъното.

Но това се отнася общо за всички тези паузи, в които влиза музика. Даже забелязах, че Гец не издържа и просто се опита да влезе малко по-рано в действието отколкото вероятно би трябвало да изчака края на действието.

КРЪСТЬО МИРСКИ: Енчо, извинявай, че те прекъсвам. Става дума за това, че музиката не идва навреме, а по-късно ли, или какво?

ЕНЧО ХАЛАЧЕВ: Не, дълга е цялата музика и това статично стоене на артистите.

Проф. КРЪСТЬО МИРСКИ: Значи пасажите с музика са дълги, д разбрах сега.

ЕНЧО ХАЛАЧЕВ: Да, получава се едно изкуствено разкъсване на действието, хората стоят без да имат някаква определена задача, в едно застинало състояние и след това трябва да влезнат веднага в действието.

За другата бележка се каза, трябва да се стегне също, си-гурен съм че това ще стане, за интермедиите - веднага да се вплитат в действието, да няма интермедия, пауза, изчакване на действието, стоят така без да имат отношение към цялото дейст-вие, ако не се съединят. Аз мисля, че има възможност за такова нещо.

Мисля, че на някои места все още се допуска едно състоя-ние в . . . за сметка на действието и това довежда до едно мал-ко сантиментално поведение на героите. Но то вероятно също в течение на тези репетиции и представления ще се избегне, дано не стане повече. Но засега съществува такова нещо и аз просто искам да го отбележа да го имате предвид.

Когато гледахме декора мисля, че имаше едно колебание във всички нас по отношение на символа като една неяснота. Мисля, че то е едно от хубавите неща в решението на Георги. Даже се-га си мисля, че би могло дори едва ли не цялата пиеса да се реши в такава една стилистика. Лично мен това повече ми допа-да като решение, по-силно ми звучи и интересно.

Може би в ритъма също така трябва да се пожелае едно по-голямо сбиване.

Проф. КРЪСТЬО МИРСКИ: Да, това се знае от всички и се стараят.

ЕНЧО ХАЛАЧЕВ: Твърде покой понякога има в повествуването на действието, нещата биха могли малко по-динамично, по-силно

да вървят. Особено към финала има картини, които не позволяват просто дразнят с тая прекалена отчетливост на действието в картините.

Костюмите са много добри. За осветлението се каза вече, аз също съм съгласен, че трябва да се направи нещо, не трябва да се успокояваме с това, че така ще бъде и така е било при нас винаги. Все пак сме в една обновена сграда, в един нов театър и просто е неудобно при това изтъкване, че имаме най-добрата осветителна техника едва ли не в света, да си позволяваме със старите средства и старите възможности които имаме...

Проф. КРЪСТЬО МИРСКИ: Техниката е добра, но сега ние не можем да я ползуваме и толкова колкото ползувахме старата техника, по много причини.

ЕНЧО ХАЛАЧЕВ: Особено много ме дразнеха тези следачи, които непрекъснато влизат в действието и излизат, като грешка, като гаф просто се получава в осветлението.

Проф. МИРСКИ: Не, те просто не знаят да навлезат

ЕНЧО ХАЛАЧЕВ: Ви трябвало да се избегнат тези грешки или просто да се направи нещо с тях, т.е. осветлението да остане едно постоянно.

Друго няма какво да кажа, представлението е много добро и то ще расте по-нататък.

ФИЛИП ФИЛИПОВ:

Аз смятам, че тази постановка е един подвиг и за режисьора и за художника, за актьорите и т.н. Всички съображения, които тук се изназват като пожелания, както за ритъма, както за някои паузи, както за музиката и пр. Кръстьо Мирски ги вижда по-добре от нас, знае ги, възприема ги и ще се помъчи в тези репетиции, които има повече от мене, да поправи всичко онова, което има.

През последните дни спектакълът просто расте от ден на ден. Разбира се аз гледах отделни епизоди само в репетициите, Кръстьо ме зърваше горкия и какво ли си казва: и този иска да ме изгони както строителите, да вземе сцената.

Смятам, че спектакълът ще се намести към десетото представление. Но това зависи много от актьорите, много от техническите служби. Този ритъм, този процес, тази всеотдайност на актьорите трябва да продължи във всеки спектакъл, за да може той наистина да расте.

Не знам дали не е възможно още една пауза да се направи, да се раздели спектакъла с две почивки. Не знам дали е възможно това ще прецените.

Искам да пожелая на добър час.

АНДРЕЙ ЧАПРАЗОВ:

Всички говориха за темпоритъма на спектакъла. Явно е, че там всички бием барабана. Но, право да ви кажа, в последните дни аз мислих много за този темпоритъм. В същност той съществува в самия спектакъл и ако речем пък да прелускаме ще се получи една друга история. Какво да ви кажа? "Немили-недраги" си трае толкова, играе се 3 часа и половина, какво да го правиш трябва да съкратиш за да стане 3 часа и 20 минути. Инак е толкова. Паузите са нужни, без паузи не може, в края на краищата паузата е едно от явленията на сцената, ако щете сулук да си вземеш, оценка да направиш, необходима е пауза. Не е до това. Мен ми се струва, че този патос на спектакъла още не сме го никак си ние усетили, още ние самите не сме го усетили, защото до вчера бехме вътрешно разбишкани при абсолютната мобилизация, милион несъобразности, милион щуротии от къде ли не - от строителство, от прожектори и какво ли не. Но това ще слегне. Явно е, че от репетицията онзи ден до днес скокът е много голям и скоковете

ще продължават докато се намести всичко.

Искам специално да поздравя художниците.

За музиката какво да кажа? В началото и мен ме дразнеше тази закована музика, тази статичност, но това е търсено не лошо от режисурата, това са монументуми, това са акценти, които ние трябва да приемем и ако музиката бъде позасилена тук тя ще се оцени от зрителя, даже от елементарния зрител, защото то се вижда, че това е монумент, това е акцент безспорно, това не е голямата беля. Каквото и да правим 3 часа и половина ще си е спектакъла. Ако малко сгъстим антракта... но не забравяйте и друго - сега ние имаме нова сграда, хората ще има да разглеждат, да обикалят и трудно ще ги вкараме в салона след антракта. Така че 20-те минути ние отсега да си ги заковеме за антракт пък божа работа вече ако по-рано влязат. Но съм сигурен, че няма да бъде това. Първият сезон ще бъде така.

Имам към колегите си някои чисто актьорски бележки. Аз съм възхитен и безкрайно съм благодарен, целувам ги всичките за този подвиг. Особено онези наши колеги, които участвуват и на двете стърги дето се казва, аз се прекланям пред героизма им. Но ми се ще някои нещица да не се забравят, да не се забравят бележките на единия спектакъл за сметка на другия. Просто ми се ще като двама братя близнака да бъдат двата спектакъла за този наш празник. А то ще стане разбира се. Нашите актьори не си оставят магарето в калта.

Препоръки имам за някои неща около хъшовете. В нашите вътрешни вицове си казахме, че хъшовете са малко прехвърлили годинките. Не знам, Рачко не е съгласен, пък и Асен, не до перука е въпроса, може би трябва да се направи едно подмладяване в косата, да се измисли, има начин, това си е тяхна работа

безспорно, защото доста ми младеят във фигура, а в глава ми стареят. Все пак това са млади хора. Но вие ще го измислите, вие с опитни хора.

На добър час и на двата спектакъла. За съжаление неделата ни отнеха овреме дето се казва да приемеме и протокола, това ще бъде във вторник както разбрах.

ЮЛИАН ВУЧКОВ:

Като зрител в залата аз също бех изпълнен с някои скептични настроения, защото знам при какви тежки условия работи колектива, ненормални направо, въпреки голямата радост, която ги завари вече с тази сграда, и в общи линии, без да смятате че правя комплимент, съм приятно изненадан, подчертано приятно изненадан. Мисля, че най-голямото качество на спектакъла, колкото и ние да го разискваме, да го различваме, да му пожелаваме, това е, че той има една професионална стабилност. Просто мисля, че един непредубеден човек като влезе в залата и като гледа спектакъла от началото до края, не може да не бъде убеден, че този спектакъл е правен от хора, които си разбират от професията и я владеят здраво, яко. И това е доброто, че този именно професионално здрав състав, изравнен във всяко едно отношение, и в режисура, и в сценография, и в актьорски ансамбъл, е поставил автора здраво на земята, просто мога да кажа, че авторът е хванат за гушата. Сега, дали не трябва малко да му се отпусне гушата на места, за да се получи известен полет, какъвто малко липсва, това е друг въпрос вече, ще кажа няколко думи и за това, но спектакълът е безспорно професионално стабилен. И понеже напоследък гледахме много спектакли трябва да ви кажа, че колкото и противници да има Народният театър, аз като негов почитател, въпреки че може би съм казал не веднаж и не два пъ-

пъти и някои критически бележки към театъра, с основание разби се, все пак, другари, това е един театър, който те респектира неща нядко срещани в други театри. Първо, неизбежно докато гледах ми се наложи; доста наши сцени /нека ме извинят редица наши актьори/извън Народния театър така шири се една простоватост, в най-добрия смисъл на думата. Гледаш хора даровити, талантливи но прости хора, извинете, просто така дразни те начина по който се движи, обръща, сядва, става, простоят, не носят тая артистичност, която за щастие в постановката на "лъшове", и не само в нея, аз съм дълбоко убеден, че това ще се отнесе и за постановката на др. Филипов също, и не само за тия две постановки на Народния театър, чувствуваш хора артисти, мислещи, вярваш че като излязат тия хора това са мислещи хора. И това безспорно респектира.

Заедно с това трябва да поздравим др. Мирски, че е успял, твърде зрял професионалист режисьор, да организира този сложен спектакъл. Това са 12 картини, успял е да им даде общо взето един твърде притегателен пластически образ. Всички виждаме, че това не е един рецитален спектакъл, а един спектакъл до голяма степен приятно живописен, което е много важно, защото това е все пак пиеса на характери, пиеса на човешки взаимоотношения, и ако тук има рецитален спектакъл в концертен план няма никой да го гледа. И аз се радвам, че вие от "лъшове" в общи линии сте направили не концерт, не рецитал, а сте направили именно един максимално раздвижен спектакъл в пластическо отношение.

Като отчитам тези така в общи линии хубави неща в спектакъла и като казвам, че той е една зряла професионална стъпка за театъра, ще си позволя да направя и някои леки бележки.

Радвам се, че в него участвуват големи наши актьори, излишно е да ги споменавам тук - и Рачко, и Андрей, и Кабакчиев,

и Георги Георгиев-Гец и т.н., приятно се представят и по-младите артисти, нека да не ги споменавам, защото това са целия спектакъл, това ще бъде малко протоколно вече, младите също са споени добре с тези по-зрелите актьори. Ще направя сега обаче някои дребни бележки.

Аз съм съгласен с Андрей, че в този спектакъл трябва да има психологически паузи и те са много голямо качество когато са напълнени, но не всички паузи в спектакъла са напълнени. Трябва да се наместват, защото засега ритъма уморява. Аз мога да гледам и 4 часа един спектакъл, ако той е вътрешно динамичен, ако е ударен, ако е точно адресиран. Но сега за съжаление работата не идва от това, че е три или четири часа, а от това, че, да си кажем точно, има артисти, в това число и големи наши артисти, които чудесно си правят ролите, след всяка дума пауза правят, след всяка фраза пауза. Това уморява, разкъсва логиката на мисълта, разкъсва непрекъснатостта на нашето възприемане, ако щете, на сценичния процес. Защо трябва след всяка фраза, след всяка дума пауза да се прави, да се акцентува, да се подчертава до такава степен, че се губи все пак непрекъснатата линия на мислене, ако щете, на общуване.

Плюс това, на места, понеже актьорите са много зрели, много опитни, на места виртуозни, се забелязва леко атракционно любуване даже в отделни моменти, известно интониране. Защо да не го кажем това. Хубава намерена интонация, хубаво намерен мизансцен на тялото, хубаво намерена стойка или жестикулация и актьорът гледа сега да я подчертае, радва й се, за да може така да се каже едва ли не да задържи в по-голяма степен вниманието върху себе си.

Смятам, че на места това интониране, това паузиране след

всяка дума и след всяка фраза, елемента на известно атракционнно любуване на актьори в отделни моменти, трябва да се изчисти в интерес на една такава по-голяма ритмичност и по-голям динамизъм.

И общо, което искам да кажа, спектакълът за да стане съвсем пълнокръвен какво още не му достига? Това, според мен, вижте не знам дали правилно ще ме разберете, е че спектакълът е още малко затворен в себе си. Аз бих искал все пак черупката на този спектакъл да се разчупи малко и така да се каже той да полети малко повече към зрителната зала, по-определено да чувствуват, че актьорите мислят както за партньора, както за взаимоотношенията на сцената, така и непрекъснато имат предвид негово величество зрителя. Това бих искал да почувствувам и мисля, че това ще създаде малко по-голяма съвременна насоченост на спектакъла - като играят актьорите да имат предвид и зрителя в залата. Това според мен в известна степен все още недостига и ако се има предвид би дало по-голяма динамичност на спектакъла и по-голяма съвременна рефлексивност.

Няколко думи сега само за двама-трима изпълнители и преди всичко за Македонски, понеже ролята е много голяма, аз мисля, че ~~вижте~~ актьорът не малко е направил, знаем при какви тежки обстоятелства е работил той, извършил е направо един подвиг човека и общо взето постижението му е убедително, но тая бележка която другарю Мирски Вие като режисьор мисля трябва да му направите, това е следната: той има едно напрежение в гласа, гълта си гласа на места и това пречи финални думи от фразата просто да стигнат до нас. Бих Ви помолил, Вие сте достатъчно опитен педагог, да помогнете на актьора малко да облекчи своето изпълнение от това физическо напрежение преди всичко. Иначе плас-

тически е постигнал много неща, верен е, верна потретност /това което преди всичко е заслуга на режисурата, разбира се, защото цялата партитура на спектакъла е хубава/, но едно облекчаване на това физическо напрежение ще внесе една по-голяма лекота и по-съвременно усещане за нещата.

На другаря Великов мисля, че трябва да се каже, в една об-що взето интересно решена сцена у Добревич, аз мисля, че това е едно хубаво търсено иронично начало в сцената, което е по-ново от всички постановки на "хъшове" което сме гледали, единствено Великов мисля че влиза малко в противоречие с цялата тая атмосфера на по-голяма лекота на изпълнението, на по-голяма импровизационност ако щете, този хумор търсен същевременно, единствен той малко тегли назад действието, мудно, бавно, инертно и това до голяма степен малко пречи на цялата картина и струва ми се трябва да му се направят съответните по-сериозни бележки.

И колкото странно да е, мисля че на целия спектакъл може да се пожелае малко повече топлина. Може странно да ви е това, но понеже участвуват в спектакъла много зрели професионалисти някак си все още днес излезе на преден план повече зрелостта, професионализма и по-малко този младежки огън, който не може да не бъде присъщ все пак на хъшове. Не става дума тук за декламация, за риторичност, за евтин ученически ентузиазъм, а просто за една топлина, която според мен би сгрjala малко повече спектакъла и вече това, с което искам да завърша, което помолих като бележка актьорите да имат предвид малко повече и публиката, вече чрез това стопляне връзката между залата и сцената ще се получи в по-голяма степен.

Това бяха моите бележки.

Проф. КРЪСТЬО МИРСКИ: Ти искаш младежки порив, а те в паузите си мерят кръвното налягане./смях/.

ПРЕДС. ДИМИТЪР КАНУШЕВ: Има думата др. Моис Бениеш.

МОИС БЕНИЕШ:

Мисля, че се е получил един много искрен, емоционален и силен спектакъл. Публиката го следи така както следи едно представление където има събития стремителни, които вървят все по-нагоре и стават все по-интересни, сложни и по-дълбоки.

От друга страна всички тия хора са на вълната на една романтика, но романтика, която не ги е откъснала от земята, а просто има една много човешка топлина.

Мисля, че ~~яж~~ този спектакъл е правен като че ли да се спечели едно съревнование, съревнование в което да покаже нашия театър своята сила в едно такова произведение, което като една любима опера и ария просто се знаят наизуст. И за това представление стои стария Народен театър, всички актьори които са играли там и мисля, че в това съревнование нашият театър сега в този спектакъл заговаря с един съвременен език и език, който респектира.

Тук, разбира се, усилията на режисьора, сценографа, другарката Наследникова костюмите, музиката, всичко така се е сплело в едно и чака бих казал една така по-гореща сплав да се получи. Но за тая гореща сплав е необходимо още репетиции, още по-голям контакт с публиката, още по-голямо усещане на партньорите.

Мисля, че тук се е получил един колективен образ, бих казал, на целия народ в едно събитие, което казва когато човек полудавя - лудостта на възторга, лудостта на готовността за саможертва в името на свободата. ~~яж~~ И колективът в цялост, и

В отделни изпълнители просто може да се каже че има сериозни авторски творчески постижения. Аз не искам да споменават отделни имена, но почти се получава един много сериозен и сплотен ансамбъл в името на някаква идея.

Имам много малко бележки в това отношение.

Първо, мисля, че интермедийните сцени минават някак си дежурно - и в осветление и в решение. Ако тези интермедийни сцени /аз не знам Кръстьо Мирски как тук ще реши/ ако те бяха и в осветление решени като едно продължение на сюжетната линия, като едно засилване на стремителността на събитията, а не само да се подреди сцената навън, от това би спечелил спектакъла.

Второ, в сцената на печатницата се говори много за турски, турски, турски, просто има повторение и трябва да се има предвид, че тук може съвсем спокойно да се замени с Отоманска империя, отоманско.

И трето, мисля, че една от най-важните сцени, последната, която във финала с прожекцията, с музиката е решена в този емоционален, силен акорд, малко още страда от това, че е масовка, в смисъл че влизат така много хора от миманса и не е разработена още като сцена, в която този народ тръгва на битка.

Тук се говори по въпроса за ритмическото протичане на спектакъла, т.е. дъ пвестувателната страна все повече и повече да минава в действена, в смисъл че приближава преминаването на Дунава, приближава войната, приближава това, което обхваща всички. Дали 3 часа и половина като спектакъл е много, мен това също не ме дразни, аз го гледах с много голямо внимание, но аз мисля, че има възможност и в рамките на това време, в което протича спектакъла той да се съкрати най-малко с 10 минути от промените и от вътрешните структурни решения, но при 3 часа и

петнадесет минути от това може само да спечели спектакъла.

На добър час на този спектакъл, който е гордост за нашия театър.

СЕВЕЛИНА ГЪОРОВА:

Бих искала да кажа, че наистина нашия спектакъл на "Хъшове" не само достойно ще изпълни тази много голяма задача, виждаме с какво въодушевление идва публиката, как гледа тази сграда, да вдигнем завесата на тази сграда, но наистина по моето скромно мнение, представлява едно по-нататъшно наше завоевание в сценичната интерпретация на "Хъшове", с много нови моменти, които наистина са белези на един съвременен театър.

Бих искала тук да изтъкна, че голяма част от твърде настръхващата в някои моменти наивност в композиция на нещата, в ситуация, ние нямаме такива моменти на сцената, всичко това се играе дълбоко правдиво и всичко е поставено преди всичко върху основата на характерите, на образите и е постигнато в този психологически план на разкриване, на взаимоотношението на образите, един полет в емоционалното, идейното отношение, един полет, който се ражда естествено в самия ход на действието.

Бих искала редом с тази работа на режисурата, която търси един апотеоз като един краен резултат от една сценическа и обществена ситуация една кулминация на характерите, да отбележа и художественото оформление, което на мен много ми харесва, като вкус, като мярка и като конкретно решение на отделни сцени, които наистина в решаващи моменти в спектакъла стават един символ. Аз намирам, че тази сцена в кръчмата е много силно решение в това отношение, тези хоругви окървавени символи на нашата революция, които също са една кулминация на спектакъла.

Не бих имала какво различно друго да прибавя към тия пожелания, които са естествени за по-голяма страстност, по-голямо въодушевление, но мисля, че те са резултат първо на едни малко по-успокоени и починали актьорски сетива, нещо което в никой случай ние не можем искаме, защото аз чувствавам просто в залата като зрител колко актьорите са уморени. Това личи и не може да не личи в крайна сметка. Но имам едно такова пожелание, което с малко риск така ще кажа, не знам дали има време и възможност това да стане.

Първо, мисля, че ние от този жанр не можем да избегнем, че това са картини от живота на хъшовете. Колкото и да ползуваме повестта и да създаваме единство на драматическото действие и единство на сюжети, което съществува в нашата драматизация, това са си все пак отделни картини, отделни кулминационни моменти от живота на тези хора, от които се формират характерите. И ми се струва като картини, тъй като не всички от интермедията са така в действие, има много хубави от тях, като например излизането на Мравката и Попчето от затвора и редица други, но някои са просто чисто илюстративни, за да запълнят тая пауза. И ми се струва, че всяка картина трябва да има свои много точен изразителен финал. Това не се получава навсякъде. Например тази сцена когато Странджата се жертвува и отива в затвора, там ми се струва по-определен финал трябва да има. Също така когато идва училищния слуга и казва, че хъшовете са поканени да отидат. Там нали веднага става тази суматоха, за да излязат отпред. Това излизане отпред, озвучаване, този интересен живец, който се получава между Мравката и Попчето нека си бъде, но да си има картината също един определен финал.

Една втора такава по-голяма претенция, за която не знам

дали е възможно, /радвам се че и Кабакчиев дойде тук, тъй като тук се отнася главно до материал от неговата роля/: когато вече ... спектакълът има два финала, ние това не можем да избегнем, единият това е смъртта на Странджата, която не става един емоционален апотеоз, става някак финал, така се възприема някак си, и вторият финал, който е вече с този многозначен образ на България, чудесно намерен от художника с тази девойка на майстора и с този апотеоз на въстанието, на всенародната революция, на нашата освободителна борба. Но ми се струва, че след като е умрял Странджата, след като зрят тези големи политически събития, сега да се връща Владиков и да разказва за тези 50 рубли и пр. не може ли това да се съкрати, тъй като и без това се говори, че е дълъг спектакъл. Тези обстоятелства от личния живот. Също така влизането на Евгени нека да бъде една пречка по неговия път, но струва ми се, че и тази сцена е твърде дълга и се връща към една обстоятелственост сценичния разказ, която чуждее на вече по-уедрените мащаби на развитие на действието.

И още една такава бележка за сцената между Евгени и Владиков в училището. Ние знаем вече хъшовете са тръгнали към училището, ние ги очакваме всеки момент, дори зрителят предполага, че може всеки момент да се втурнат и да прекъснат тази сцена, а Евгени казва: аз бързам. В същност той би трябвало да бъде този, който бърза. Струва ми се тук нелогично, и ако може нещо да се промени и да се направят някакви съкращения мисля, че би се получило нещо по-хубаво.

Искам да кажа и нещо, което ми се струва вече малко неправилно, че за жалост пък от цялото художествено оформление именно тази сцена, интермедийна завеса, тия кораби на мен ми е най-бледа в цялата живописност на решението. А за жалост тя

твърде много присъствува, дълго присъствува, понякога е само тя единствена, тъй като не може много да се застъпват интермедии в хода на действието зад завеса. И мисля, че някакъв живописен елемент, не знам дали това е възможно, може би е изключено вече на този етап, би могло да влезе в цялата тази колоритност, която е търсена на цялото представление, да оцвети малко тази завеса, тя на мен лично ми стои много бледа.

Бих искала да кажа, че в изпълнението на актьорите редице нови моменти в една сценическа интерпретация, които са цялото уважение към традицията на "Хъшове" на нашата сцена, която впрочем е традиция създавана от досегашните творци има много интересни неща дадени, които са без съмнение много ценни и които вярвам ще бъдат правилно и справедливо възприети от нашата публика.

Както всички така и аз пожелавам от сърце на добър час на представлението, нямаме никаква причина за песимизъм, за отстъпление, напротив само един голям и хубав отдих, за да мине премиерата с оная заразителност на вещата актьорска игра, които са необходими за спектакъла.

ПРЕДС ДИМИТЪР КАНУШЕВ: Кой друг иска думата. Другарят Неделчев ще кажете ли нещо?

КИРИЛ НЕДЕЛЧЕВ:

Аз няма какво да добавя. Гледах представлението с голямо удоволствие, радвам се, че на нашата сцена се появи "Хъшове" така навреме, радвах се на успеха на актьорските постижения, на успеха на моите колеги, пожелавам на добър час на спектакъла и на др. Мирски за големия труд, който е положил и за големия успех, които е постигнал.

ИЛИЯНА ДРУМЕВА:

Постановката на проф. Мирски вече напълно ме убеди, че познатата драматизация и дълго играна по сцените "Хъшове" би могло да представлява, да създаде едно цялостно произведение, ново и същевременно познато. Постановката на проф. Мирски напълно ме убеди, че това не само е възможно, а е ^иедна много интересна стъпка към ново намиране на нови ценности в така прочутото и едва ли не наизуст познато произведение на Вазов. Това мен особено много ме задоволи.

По отношение на постановката дори не бих си позволила да направя бележки, защото в нея намирам толкова много хубави неща, може би този нов материал е поднесъл на нашите актьори също така нови примамливи задачи актьорски и намирам, че в постановъчно отношение спектакълът наистина набира една сериозна висота.

В този ход на мисли искам само да кажа няколко впечатления, които все още за себе си не мога да определя дали се отнася до необиграност, или е въпрос на решение.

Например, аз смятам, междувпрочем Гайтаников игра много добре и аз много се зарадвах на това, което видях, но ми се струва, че в цялата сцена в която той разказва отиването си до Русчук и връщането, премного разчита на външния ефект, много тупане с ръце, много пляскане, много такива изразни средства, които намаляват въздействието на голямото преживяване. Оттам и реакциите на околните хъшове вече се оказват реакция повече на неговия разказ, отколкото са преживяване на случилото се.

Второто нещо, което също така бих искала да се изясни, пак повтарям, не знам дали е въпрос на необиграност или на решение, това е появата на Евгени в последната картина. Естест-

вено тук става вече ясно пътя на Евгени, различен от пътя на Владиков. Тук вече техните пътища се разделят и това за нас много ясно се приема по линия на логиката, но по линия на поведението на актрисата има изненадващи, неочаквани моменти – това е началото на срещата и после неточно намерените подробности, с които тя да определи постепенно образуващото се разстояние пред нас, но вече получило се по стечение на фактите във от нас. Не знам дали го казах ясно, но ми се струва, че трябва да се потърсят тези неща.

Последното ми съвсем леко възражение или по-скоро препоръка е нека Ванча Дойчева да избегне толкова многото парадийнос в Катинка. Много ми хареса, но тя ходи така назад, олюлява ѝ се и пр. и – такива средства, които не вървят на място.

По отношение интермедиите на мен също ми се струва, че не всички интермедии са полезни. Аз лично въобще не мога да възприема интермедиите по принцип, не става дума за този спектакъл, те са едно старо спомагателно средство в театъра, тук в някои моменти те добре помагат, но има други моменти, които не са много на място.

Накрая искам подчертано да изразя много хубавото си впечатление от др. Иванов, не само по отношение на решенията, главно по отношение на този великолепен символ и преди всичко по отношение на тоналното колоритното решение на декора. Такава издържана в един чудесен колорит, едно великолепно съотношение на тоновете, една чудесна тонална хармония, че се създава едно допълнително емоционално внушение посредством тези средства.

ПРЕДС. ДИМИТЪР КАНУШЕВ: Кой друг иска думата? Има думата др. Банчо Банов.

БАНЧО БАНОВ:

Мисля, че голямата заслуга за този спектакъл се дължи на този изключителен подвиг, който направиха първите артисти на този театър. Аз трябва да кажа, че едва ли има театър, който може да направи този подвиг при тези условия. И ако трябва да се кажат благодарствени думи трябва да се кажат първо на тях и второ на др. Мирски, който показва такива изключителни нерви и изтърпя такива колизии, които например аз лично не можах да изтърпя. Чудех се през всичкото време как той издържа.

Но сега когато може би е късно да се говори, аз ще си позволя да кажа някои неща, които може би биха могли да се обмислят, и др. Мирски може да помисли по тях.

Най-напред за интермедията. Би трябвало със завършването /тук е грешката и на драматизацията/ но би трябвало да се направи така, че със завършването на картината човекът от интермедията да е излязъл вече пред завеса, единият да е излязъл вече пред завеса.

Проф. КРЪСТЬО МИРСКИ: Ще се постигне това, обещавам още довечера.

БАНЧО БАНОВ: Нека да стои пред завеса, но да е излязъл вече.

Втора моя бележка е тази: мен ми се струва, че повече са отколкото трябва моментите с музиката. Тези застивания, ако така ги наречем най-вулгарно тези застивания, монументните места мен ми се струва, че са повече отколкото трябва и затова на мен като че вече престават да ми действуват. Ще дам и конкретно предложение.

Проф. МИРСКИ: Извинявай Банов, колко са те?

БАНОВ: Седем.

Проф.МИРСКИ: Първа картина, шеста картина, седма картина
два пъти осма картина и десета картина.

БАНО БАНОВ: Аз например считам, че в първа и шеста карти
на могат да останат, като ми се струва, че в шеста картина е
една бройка повече, може би на половината трябва да свърши.

Проф.МИРСКИ: Съдът?

БАНОВ: Да, съдът.

Проф.МИРСКИ: Недей Банчо, опитвахме го, много пък кратко
става.

АНДРЕЙ ЧАПРАЗОВ: Нека да го проверим с публиката, ако тя
го изплъе...

Проф.МИРСКИ: Бъди сигурен, че ще го изплъе.

БАНЧО БАНОВ: Мисля, че в седма картина музиката е артък,
дето се казва. В България отиват. Нека тази музика мине в на-
чалото на картината. Само се задържа действието изведнаж. Мно-
го силно е после избухването на Странджата и първо има една
пауза когато стоят те когато онзи казва: в България отива; и
се получава едно доста силно задържане на действието. Няма
нужда, според мен, от това.

И в девета картина - смъртта на Странджата мен ми се
струва, че трябва да падне първата музика, иначе става две
спирания в една картина.

Безспорно и във финала още може да се търси, тук друга-
рят подсказва едно решение, което не знам дали ще има време да
се опита, да се посрещат отиващите групи към символа с това
контражурно осветление, като удар. Просто трябва тук да има
някакъв удар, осветителен удар.

Проф.МИРСКИ: Имаме го това. Тези от мименса колкото по-
вече останат като силуети, толкова е по-добре.

БАНЧО БАНОВ: И още една малка бележка имам. Струва ми се, че в разказа на Гайтаников, който расте от спектакъл на спектакъл, той и днес го бърза. Тази картина принадлежи на Македонски. Ако Македонски я направи, става тази картина. Все още я докладва тази картина, все още няма тази пищност на актьорската импровизация. Тук се говореше, че трябва да няма рециталност, да има действие. Всичко това е вярно, но има пък отделни моменти, които са чисто рецитални, които трябва да се направят като виртуозен блясък.

Трябва да кажа накрая, че и мен ме хващат тръпки по места дано тези тръпки обхванат и публиката.

НИКОЛИНА ЛЕКОВА:

Не мога да говоря така хубаво както много от моите колеги, но се чувствавам като публика, която се вълнува, на много места си и поплаках и затова благодаря на всички, започвам от режисьора, актьорите, художника и др.

Бих искала само няколко дребни нещица да споделя, които ако може да се вземат под внимание.

Вече за интермедиите във втората част се каза, също и Банчо Банов каза, и на мен ми въздейства преди смъртта на Странджата музиката когато е със знамето и писмото. Но тъй като второто е много по-силно ми се струва, че може да падне първото преди смъртта на Странджата.

За финала там диалога между Бръчков и Владиков, когато говорят за Странджата, че го няма. Струва ми се, че този диалог може да падне. Отсъствието на Странджата се чувствава, декорът говори за това, тяхното поведение говори за това. Доста много говорят те за неговото отсъствие. Това като че ли може да отпадне, за да се сгъсти ритмически вече финала.

И за финалната сцена между Владиков и Евгени. Разбирам съвременните решения на тази сцена що се отнася до образа на Евгени. Но се получава едно несъответствие. Тя му поднася цветя и ние оставаме с впечатление, че тя го изпраща вече. И точно при даването на цветята Бръчков казва: ти няма ли да заминеш. Тя не бива да му дава цветята.

Проф. КРЪСТЬО МИРСКИ: Тя трябва да му ги даде, но трябва да стане ясно, че това е демагогия.

НИКОЛИНА ЛЕКОВА: Да, така може, да стане ясно, че е демагогия.

Още веднаж благодаря за хубавия спектакъл.

МИЛА ПАДАРЕВА

Искам много малко само да добавя като се присъединявам към казаното от всичките мои колеги, че спектакълът е станал, че е вълнуващ и т.н.

За музиката имам едно пожелание, а именно - музиката да влиза леко и да излиза леко. Тя започва изведнаж и свършва изведнаж. Примерно при смъртта на Странджата, умира Странджата, моментално музиката спира. Нека да отзвучи.

Проф. МИРСКИ: Специално там аз така поисках, мисля че е правилно, защото това е музика, която звучи само в неговото сърце. За там това ми е съображението, а за другаде може да се помисли.

МИЛА ПАДАРЕВА: Така много рядко се вмъква музиката и много рядко излиза от спектакъла, струва ми се, че това е акцент на една минутка, която трябва да отзвучи и в самата публика, да я приеме и да отзвучи в нея.

За поводите специално. Струва ми се, че първата част е много по-динамична, много по-сигурна и режисьорски и актьорски,

а втората част има още места където би трябвало да се изисква повече, може би и актьорите ли се изморяват повече, струва ми се че в актьорите втората част е малко по-разтегната.

Специално в първа картина има една доста дълга пауза от страна на актьорите когато играят карти - получи се една пауза какво стана, текста ли забравиха, не можах да разбера какво стана. Това е вече актьорска грешка.

Струва ми се, че също финала още не се получава. Идват събития големи, трябва да израстне втората част на пиесата, а тя не израства. Не знам, може би именно по актьорски е така, няма го това, че наближават големите събития и трябва всичко да бъде много по-сгъстено и много по-силно. Това нещо трябва да се намери.

Благодаря и на добър час.

АНТОНИЯ КАРАКОСТОВА

Искам да кажа, че спектакълът в последните дни с такива невероятни темпове нараства и набира сила, че мен ми се струва че това ще продължи, че няма никакво основание за безспокойствие от театъра. Пожелавам на добър час на този спектакъл, който е в най-хубавия смисъл на сумата възраждане традициите на този театър, не само актьорски.

Специално за драматизацията искам да кажа, че тя е тази основа, на която се роди този спектакъл. Актьорите преодоляха тази традиция, която е много пресна и жива още в тях и намериха много нови неща при осмислянето на тези образи и те даже израстнаха като категории, като типове, като символи на нашата революция.

Пожелавайки на добър час на този състав искам да се обърна към два организационни моменти на залата, които страшно

пречат на възприемането на спектакъла. Мен ми се струва, че ни трябва да обърнем внимание на персонала, който обслужва публиката. Не трябва да дрънчат тия завеси, които непрекъснато се отварят и затварят с такъв шум. Това е едното.

И второ, уредбата, която е на помощник режисьора на сцената, тя отеква в залата със страшна сила, кабината е звукоизолирана. Тя се чува до осмия ред.

ОВАЖДА СЕ: Това е много лошо, кой ще поеме ангажимент да уреди този въпрос.

Проф.МИРСКИ: Що се отнася до персонала, обслужващ публиката, това е организационен въпрос, трябва да се събере персонала и да се наблегне на това нещо пред тях.

АНДРЕЙ ЧАПРАЗОВ: Трябва веднага да се проведе едно петнадесетминутно заседание с всички обслужващи залата и сцената, на които др. Григоров, др. Панков и др. Карамихов да им кажат тези неща. Още утре да намерят време за такова едно заседание, да им се каже.

АНТОНИЯ КАРАКОСТОВА: Имам и една молба, ако е възможно разбира се, молитвата във финала остават твърде дълго и след това е пак дълга паузата...

Проф.МИРСКИ: Това беше грешка, която няма да се повтори.

АНТОНИЯ КАРАКОСТОВА: И би било хубаво действително ако може във финала да намери място този контражур на осветлението на групата. Декорът е чудесен на Георги Иванов - и като сцена и решение, и като символ.

ЛЮБОМИР КАБАКЧИЕВ:

Няколко думи бих искал да кажа. Преди всичко бих искал да изразя благодарността на артистите, на всички артисти, за работата на др. Мирски, за отношението му към нас, за търпение-

то му и за усилията му при извънредно сложни и трудни обстоятелства. С тези думи ставам изразител на едно общо наше пожелание да ги кажа тук, да изразя тази благодарност и пожелание за по-нататъшен успех.

Второто нещо, което искам да кажа е за работата на художника.

Аз мисля, че наистина сценографията е на високо равнище. Пожелавам на Жоро Иванов само по-рано и по-навреме да идва, за да не стават технически гафове за кратко време. И още едно пожелание имам, което споделих с др. Мирски и с Жоро, но което искам да споделя и тук, за да се оцени как е. Когато видях за пръв път завесата страшно много ми хареса. Но за мен, по повод думите на Севелина, завесата носи някаква безконтурност. Аз мисля, че тя трябва да се обиграе в такъв план: да заприлича на Дунава. Тук е търсена мъгла, потънали в мъглата изкоренени дървета и т.н. Ако това можем да постигнем, да бъде Дунава, една бара, която ни дели от България, ще бъде по-добре. Ако може да се обиграе, но съмнявам се дали това може да стане, по-ре-лефно трябва да стане.

За интермедиите съм съгласен с всичко, което се каза тук. Мисля, че в наши сили е още редица неща да поправиме. Например между пета и шеста картина, ние говорихме с др. Мирски, другарят Мирски е решил Андрей и други няма да влезат, нищо не струва като свърши интермедията..., т.е. навсякъде да се стремим не само с падането на завесата да започне интермедията, но и със свършването на интермедията да се вдигне завесата. Това до голяма степен ще спести ритъма.

Второ, за музиката. Аз мисля, че трябва наистина да вли-за много тихо. И не мога да разбера, това са най-добрите работ-

ници на театъра, защо не го правят това.

Проф.МИРСКИ: Ще стане това, с музиката още не са се добре оправили.

ЛЮБОМИР КАБАКЧИЕВ: Само първия куплет на "О, мой боже" и веднага да се монтира другата музика, за да не стоим. Те смятайки че е първия куплет пускат и повторението на последните два стиха. Т.е. без това повторение и веднага да се монтира музиката

Проф.МИРСКИ: Обаче не е хубаво да се монтира така, защото понякога, както стана преди два дена, колите може нещо да засекат..

ОБАЖДА СЕ: Не, не за друго, другарю Мирски, става дума да има два-три мига пауза докато ние станем, това са два-три мига, а ние станяхме днес, чакахме много дълго и тръгнахме.

ЛЮБОМИР КАБАКЧИЕВ: И още един момент само, във връзка с казаното пак от Севелина. Връщането от Москва и преди смъртта на Странджата, . .

ДИМИТЪР КАЛУШЕВ: Това Москва ли е, не знам, ние сме свикнали за онази епоха да ж говорим за Петербург, Одеса, а като кажем Москва човек си мисли за днешно време.

ЛЮБОМИР КАБАКЧИЕВ: По автора си е Москва.

И сега, мен най-много ме разтревожи и от днес много си мисля за това и дойде като сверка на мои мисли - естествено единия нормален финал е смъртта на Странджата. Ако искаме да продължим в тая апотеозна линия то е направо от смъртта на Странджата да дойде веднага втората сцена в кръчмата и пристигат хъшове и тръгваме, т.е. да стане като своеобразен епилог. Това е нормалното във връзка с това, което говори и Севелина. Това е едната възможност, т.е. целия ни диалог с Николай да падне, цялата ни сцена с Евгени да падне. Но щом това шокира, значи ние

нещо трябва да направим в изпълнението, съкращение в сцената с Николай може малко да намалим, те са три-четири реплики може бързо да ги направим. Става дума вече за десетата картина когато говорим че списъците са готови, че всичко е наред, как клетия Странджата щеше да се радва и пр. Това е първия момент и след това влиза Евгени. Ние тази картина я съкратихме почти наполовина, там извадихме идването на Връчков, идването на градинарите, цялото мое колебание около оставането ми за един ден или не оставам. И сега си мисля, може би трябва да направиме специално сцената с Евгени като един изстрел повече, сега ние правим по линията на развитието на психологията на Евгени, момиченцето, което видяхме в първа картина станала е едва ли не капиталист. И малко на тази страна обиграваме нещата. Не знам дали не трябва да я направим значително по-устремно, т.е. да прозвучи като едно прощаване, като едно идване да го задържи, а аз да отиграя прощаването, което ще направи сцената значително по-динамична.

Проф.МИРСКИ: Но цялата постановка е изградена на тая органическа сплав между патриотичната екзалтация и човешкото и без тези вътрешни конфликти аз мисля, че няма да е добре, защото това не се отнася само за теб, това се отнася и за Странжата дори, и за много други. Затова мен ми се струва, че така е добре и аз съм сигурен, че тази сцена ще вълнува зрителя.

ЛЮБОМИР КАБАКЧИЕВ: Аз разбирам за какво става дума. И така както сега е направена сцената и от бележките, които тук се направиха, понеже ние премного отиграваме този момент, едва ли не нейното купуване, нейното развитие, струва ми се, че ако ние направим сцената значително по-динамична и да няма място за нейната изявя като развилата се вече капиталист /не мога да намеря друга подходяща дума/ вероятно всичко би било по-добре.

Проф.МИРСКИ: Не знам дали е по-добро. Все пак тук си има няколко групи хора и те са различни. За да се разбере какви са хъшовете трябва да има и такива, които да влезнат в контраст с тях. Аз лично съм доволен от тази сцена и не ми се ще да я променям. Нека бъде така и аз съм убеден, че зрителят ще я оцени като една човешка сцена. На Владиков не му е лесно в такъв момент. Първите му думи са: какво става с Евгени. Така е и по Вазов.

ЛЮБОМИР КАБАКЧИЕВ: Аз разбирам и ще опитаме довечера значително да я окрупним.

НИКОЛАЙ НИКОЛАЕВ:

Последното действие, там дето в същност каза се чудесно, че в кръчмата на Странджата се чувства, че него го няма. Да не го оплакваме ние с Любо. Сцената, завесата се вдига и той казва: списъците са вече готови, утре на път. Трак вратата, влиза Евгени: за тебе идвам Михаиле. Минава тяхната сцена, аз отивам да подавам депешата, там дето се оплакваме Странджата какво е що е, това да падне. Влизам, това дето: "Госпожице, Вашият балкански лев... това е ясно, защото всичко това вече кипи. Да паднат и тия две крилати мои леплики там дето се готвиме, направо да влизаме с Македонски, т.е. сварваме ги на тяхната целувка, Македонски вика: стяга ми се душата, трябва да вървиме...

Проф.КРЪСТЬО МИРСКИ: Половината приемам, другата половина пък ти приеми и това е.

КАБАКЧИЕВ: За Бакалчетата да падне ли?

Проф.МИРСКИ: Недейте.

КАБАКЧИЕВ: Аз това казвам, това не приемате, нали?

Проф.МИРСКИ: Това приемам да остане, а за Странджата съкратете.

НИКОЛАЙ НИКОЛАЕВ: Аз бих искал да завърша своето изказване. Понеже тук на фона на общите и хубави думи, които се казаха за спектакъла, искам да се върна малко към спомените, преди две години заслужилата артистка на Румънската република Дина Михалчева в Одеса направи за първи път в света масова дресура на 25 лъва. Вечерта лъвовете я изядоха./смях/. Тук тази грешка на нашия дресьор му беше ясна и той барабар с 15-те лъва, които пушна, пушна и 3-4 обиграни магарета. В същност тези магарета се опитват и играят като лъвове, да влязат в кожата на лъвовете, т.е. от смесената дресура, която той искаше да направи, на финала се получи една масова дресура на близо 30 лъва. Това считам, че е най-голямото качество на спектакъла, а всичко онова, което се каза го приемам и мисля, че то е на базата на това, което казах - има една спойка между магаретата и лъвовете, която е осъздаема за мене.

САВА ХЪШЪМОВ:

Аз нямам нищо да прибавя към всичко това, което се каза. Многото критични бележки, пожелателни и пр. те са в името на доброто на спектакъла, аз мисля че и др. Мирски една част от тях приема и сигурно ще станат, те са в името на доброто на спектакъла, всичко ще се оправи. Явно е, че каквото се искаше от нас ние го направихме, направи го целия театър, не ние, направи го целия театър, къде сполучливо, къде недотам сполучливо. Важното е, че ние сме готови за понеделник да излезем с чест да изпълним с достойнство задачата, която ни беше възложена и за която нямахме нито възможности за отстъпление, нито за отлагане, нито за някакви други препятствия, които се ~~являва~~ явяваха по време на тези наши репетиции.

Но отново искам да се върна към това, което каза Кабакчиев

и Николаев, и мисля, че това трябва да бъде общо мнение на цели Художествен съвет, а смятам, че и на целия наш колектив, преди всичко и най-вече да благодарим на др. Мирски за всичко, което той направи за нас, за театъра и за откриването на театъра.

АЛЕКСАНДЪР ПАНКОВ:

Аз само искам да припомня на съвета това, че нашите технически служби работят в недовършен театър. Инсталациите са някъде на 50 % от завършеността си. Ето сега в момента се монтира дистанционното командване на колите и колите са под въпросителна. Проекторите половината светят, цветни стъкла нямаме, самият регулатор не е регулиран. Въпросът е, че от сношната репетиция до днешната смятам, че има голяма разлика и се надявам, че в понеделник ще бъде на висота и техниката.

ОБАЖДА СЕ: За тези стъкла - понеже строителят е предал обекта, а тези стъкла се чакат от чужбина, до понеделник те няма да дойдат, трябва да се намери начин, да се сложат бели стъкла, да стане една звукоизолационна завеса от стъкла, както в радио София, защото така се получава второ представление.

АЛЕКСАНДЪР ПАНКОВ: Обещават от два дена вече да го направят това, но не го правят.

АНДРЕЙ ЧАПРАЗОВ: Другарю Канушев, две думи само, Първо, Сашо, нека да се убият тези лампички в залата, ще се намери начин;

Второ, в самата кабина няма ли начин да си направят едно дежурно меко осветление долу, на самите пултове?

АЛЕКСАНДЪР ПАНКОВ: Направено е.

АНДРЕЙ ЧАПРАЗОВ: Е това е.

АЛЕКСАНДЪР ПАНКОВ: Но звуково трябва да се изолира.

АНДРЕЙ ЧАПРАЗОВ: А за звука - по-тихо, да се шепти.

ОБАЖДА СЕ: Обратната връзка също е много силна.

АЛЕКСАНДЪР ПАНКОВ: А и там трябва да се изобрази, самият помощник режисьор трябва да има кабина затворена, но това е въпрос за бъдеще.

САВА ХЪШЪМОВ: Даже да не дойдат новите стъкла сега има по едно стъкло, има място и за още едно.

АЛЕКСАНДЪР ПАНКОВ: Тези стъкла трябва да се махнат, те са временни, те нямат ограничителите..

ПРЕДС ДИМИТЪР КАНУШЕВ: Извинявам се, това са въпроси за производствено съвещание. Има ли някои нещо съществено повече да добави?

Проф. КРЪСТЬО МИРСКИ:

Нищо съществено, освен това че наистина, макар че това практически в момента не е най-важното, но е много съществено да изтъкна, понеже се стенографира, че артистите в театъра извършиха истински подвиг, това, което казах днес и на пресконференцията, поради това, че почти нямаха една минута за спокойна работа. Въпреки това, както виждам от оценката на Съвета, те са се справили много добре със задачата си, което е хубаво, за което най-дълбоко им благодаря, за което има и всичкото основание, защото режисьорът без артистите нищо не може да направи. А артистите в случая извънредно много допринесоха за спектакъла. Мое участие там е твърде скромно.

ПРЕДС. ДИМИТЪР КАНУШЕВ: С това можем да приключваме. Исканакрая да кажа няколко неща:

Първо, всички технически недонаправени неща възлагам на др. Григоров, др. Карамихов и др. Панков да проведат предложеното съвещание за уточняване на всички неща, за които стана дума тук и за които допълнително ще възникнат и ще стане дума. Изобщо до премиерата трябва да се организира много по-добре цялата

тази художествено-техническа страна на работата.

Аз мисля, че театърът се оказа на висотата на своите задачи и че ние ще имаме едно значително художествено произведение. Имам предвид самата драматизация, идейните и естетически принципи, върху които тя е изградена, имам предвид режисурата, сценографията и актьорската игра.

Спектакълът само след няколко представления ще порасте и според мен ще влезе трайно в живота на зрителите, бих казал на много широк кръг зрители. Създава се един съвременен и интересен спектакъл, с много актьорски постижения и нови решения. Аз имам предвид цялостното решение на режисурата, заложено вече както казах и в драматизацията, а също така и някои основни изпълнители - Георги Георгиев-Гец, Кабакчиев, Николай Николаев, Рачко Ябанджиев. Мисля че тук има едно пречупване на традициите на тази пиеса като се запазват съществени неща от тази традиция и едновременно с това пиесата и постановката се освобождава от една екзалтация, търси се един по-съвременен сценичен израз, търси се един обогатен реализъм, който държи сметка за онзи реален психологически живот, без да се забравя разбира се този романтически полет.

Убеден съм, че един по-голям емоционален подем на актьорската игра, който ще дойде с тези две представления и с известното отпочиване на актьорите, ще повиши твърде много въздействието на спектакъла. И днес се убедихме, че контакт между сцена и зала се получава. Трябва да имаме предвид, че публиката ще дойде емоционално приповдигната, макар че на премиерата половината от салона ще бъде с чуждестранни гости и с хора на възраст, която не се подава така лесно на запалване, на влияние. И въпреки това мисля, че въздействие силно ще има и ще има и обратната

връзка, реакцията на зрителната зала.

Така че трябва да имаме предвид това според мен, без да се вземат специални мерки, без да се насилват нещата, тъй като убеден съм ще си израстне спектакъла сам и ще намери окончателния си образ и тези взаимодействия и контакти със зрителната зала.

В тази нова интерпретация, ново решение, като че ли най-принципиално важното решение това е образът на Странджата. Имам предвид решението с Кисимов, главно него, вие всички ги знаете за да не се връщаме към тези неща.

От критическите бележки, според мен особено важен е въпроса за ритъма на спектакъла, за дължината на спектакъла. Въпросът не се свежда само до структурни вътрешни промени и не бива да се изчерпват с десет минутно свърщаване. Мисля, че театърът трябва да се стреми към 3 часов спектакъл, дали ще се получи точно три часа то е друг въпрос, не бива да се насилва художествената плът на спектакъла, но там някаде ще бъде изглежда истината.

Второ, аз тук със Севелина говорих за тези финали. Напълно съм съгласен с нея, без друго, това са картини, без друго това е един разказ, който в много отношения е преодолян. Ако нямаме тези финали на отделните картини губи се и акцент, и това динамично протичане на спектакъла и т.н. Мисля че това е твърде важно. И чистота. Остават така като ежедневието, като разказ, театралността се ограничава, намалява се или не се постига ако това липсва, ако това не се направи.

Много неща, които се казаха и аз съм ги отбелязъл, няма да ги повтарям.

Искам да отбележа две-три бележки. Например, струва ми се

че в съда не може с този съд да се мине. Някакъв актьор трябва да седне там на мястото на председателя на съда. Много е мизерен този съд, абсолютно несъстоятелен.

Проф. КРЪСТЬО МИРСКИ: Аз пък си казвам няма нужда да се акцентира върху съдиите.

ДИМИТЪР КАНУШЕВ: Знам че няма, но това просто не е художествено.

Проф. МИРСКИ: Има много малко да каже...

ДИМИТЪР КАНУШЕВ: Малко, но актьор трябва да бъде, така си мисля аз.

ОБАЖДА СЕ: Нека да видим дали Емил ще дойде до понеделник той може и без репетиция да влезе и да го направи това нещо, той сам предложи.

Проф. МИРСКИ: Обаче когато стои актьор там, ще се убедите когато дойде, че с нищо няма да спечели постановката. Сега съдът се забравя, а като дойде актьор няма да се забрави.

ДИМИТЪР КАНУШЕВ: Съгласен съм с тези бележки за Ванча Дойчева, аз гледах онзи ден репетицията, не изцяло, беше по-зле отколкото е днес, много по-брибрано е сега всичко, още възможности има в това отношение. Мисля, че нещо трябва да се подсказе на Асен Миланов, който остава някак си вън от общия стил на играта, особено в първата част, а след това няма такъв проблем, нещо театрално, което е вън от това приземяване в тази българска характеристика, която има у всички останали.

Може би на хашъмов малко повече характерност трябва, не знам какво точно, малко е бледо според мен. Наистина тя и ролята е такава...

За Странджата, съгласен съм с това, което се каза, това бяха нашите най-големи страхове, Андрей, около Странджата, мисля

че се постигна не малко, но на места пропада текст, не ги оценява нещата, може би пък пауза да няма достатъчна, оценка да няма някои неща съществени и за неговата характеристика и за общия ход на действието, нещо се каза в този смисъл, но за отделна сцена. Мисля, че това може да бъде вярно и за някои други моменти.

Аз мисля, че можем да приключваме вече. Аз лично искам да благодаря на всички за високата съзнателност на всеки един от участниците по отделно, на обществените организации, на целия колектив на театъра, тъй като за вас аз съм едно странично лице в продължение на тези 5-6 месеца когато аз констатирах високите морални и творчески качества на трупата, високата дисциплина и бих казал и жертвоготовност, без шум, без себеизтъкване, почти целия колектив се потопи в тази трудна атмосфера и създаде това представление и другото представление, чиято премиера ще бъде на 1 април.

Мисля, че трябва да се намери начин от ръководството на театъра и от Съюза на артистите това да се отбележи по някакъв начин по-късно, след двете премиери. Изобщо на тази страна, на поведението на хората, изглежда, че недостатъчно внимание отделяме за тези морални стимули, за оценка на всичко това, което се извърши и което всички хора вълнуваше. Без това не беше възможно.

И за да завърша ще се присъединя към думите, които бяха казани за народния артист Кръстьо Мирски, за неговата изключителна трудоспособност, за неговата изключителна способност да намира изход от всички положения и то положителни решения да предлага.

Искам да благодаря и на Банчо Банов, на Георги Иванов, на

Наследникова, на всички останали за техния героичен труд и за високите резултати, които се постигнаха. Защото аз съм убеден, още веднаж ще кажа това, че спектакъла ще има дълъг и славен сценичен живот.

На добър час, желая ви слава и почивка.

Закривам заседанието.

/Закрито в 15 часа/

Председател:

/Димитър Канушев/

Стенограф:

/В. Георгиев/

Има произведения, които са част от българския дух. Вазовите "Немили-недраги" и по-късната им драматизация "Хъшове" са едно от тия чудеса на родното ни поетическо слово. В тях се възплътява вечният младият и непреклонен стремеж на българина към свобода, справедливост и социална правда, тази най-съкровена човешка добродетел, която пронизва нашата най-нова история и която ни води и днес.

Именно този висок патос на революционната младост, с нейната свързана с живота романтика и полет на мечтите, с готовността за саможертва в борбата, бяха основните ни начала при новия прочит на популярната творба.

При работата над драматизацията ние сме се ръководили от няколко принципа. На първо място - вярност към Вазов, към младия Вазов от "Немили-недраги", където той е на най-голямата идейна висота на своите обществени позиции. Вярността се простира и по отношение на образите, и към сюжета, и към езика. Няма нито един сюжетен ход, който да не се среща било в повестта, било в първата Вазова драматизация или в някой от Вазовите ѝ варианти. Съвсем ограничено сме се ползвали от редове на други Вазови творби. Колкото до езика, новите сцени са създадени въз основа също на Вазови текстове, а на отделни места, където не сме ги намерили, сме ползвали Вазовия речник. В продължителната, трудна и деликатна работа, преклонени пред гения на великия писател, ние сме мислили винаги, че всичко в този вариант трябва да бъде Вазово.

Направените промени са насочени към доизграждането на по-единна сюжетна композиция и по-целенасочено разгръщане на основния конфликт. През 1894 година, ограничен от примитивните технически възможности на тогавашния театър "Сълза и смях", Вазов се е виждал принуден да събере в четири декора картини, сцени и ситуации, които по време, логика и драматическо въздействие е много трудно да се оправдаят. Тези ограничения стават нередко причина важният резултат от една сцена да се накърнява сериозно от следващата.

Старали сме се, освен това, чрез Вазовия текст да разкрием в образите на хъшовете преди всичко тяхната революционна същност. В това отношение сме се опрели главно на поведта "Немили-недраги", където героите изявяват открито своята обществена съзнателност. В написаната по-късно "Хъшове" Вазов се съобразява и с тогавашните сценчни изисквания за елементарна развлекателност и поради това придава на действащите лица повече черти, които да забавляват. Нашата редакция се стреми да върне Вазовите хъшове - без да отнема от тяхната противоречива многостранност и очарование - към първоначалния им, чист и истински образ.

Стремили сме се да покажем Вазовите хъшове в развитие, като доизградим съществуващите сюжетни ходове в поведта на писателя и разгърнем творбата в съответствие с революционното узряване на героите. Действието обхваща период от около десет години и минава през четири възходящи стъпала на борбата - стихийна революционност, четничеството, всеобщата народна революция. Освободителната епопея. Всеки от тези етапи носи свой идеен заряд. Всякога фанатични патриоти, хъшовете както е историческата действителност, постепенно стигат до най-връхната точка на революционна идеология на своето време. Старали сме се, изключително по Вазовия текст и Вазови подсказвания в сюжета, да подчертаем това развитие като по този начин потърсим още по-голямо уплътняване и обогатяване на познатите образи. Това се отнася, например, за Бръчков, Дерибеев, за новата сцена в съда, която е описана с белетристични средства в "Немили-недраги", за връзката на хъшовете с Левски и др.

Не сме разбирали "Хъшове" като комедия, както по понятни причини правеше буржоазното изкуство у нас. Самият Вазов е нарекъл тази своя творба драма. И тази драма е химн на младостта на българската революция, безсмъртен паметник на онези герои, които честно и просто изпълниха своята "свята длъжност към отечеството."

Стенографски протокол

ПРЕСКОНФЕРЕНЦИЯ

по

предстоящата премиера на новата
постановка на пиесата "ХЪШОВЕ" от
Иван Вазов.

Зала в Народния театър "Иван Вазов"

27 март /събота/ 1976 г.

начало 8.15 ч.

С Ъ Д Ъ Р Ж А Н И Е

I. ОТКРИВАНЕ - Ангел Георгиев	2
II. ПРЕДСТАВЯНЕ НА ГОСТИТЕ - Чудомир Петров	2
III. ИЗКАЗВАНИЯ:	
Предраг Динулович	3
IV. ВЪПРОСИ И ОТГОВОРИ	6
Миня Дудич	7
Драгослав Андрич	8
Предраг Динулович	9 ,11
Гочо Гочев	12
Предраг Динулович	12
Владо Вукмерович	14
V. ЗАКРИВАНЕ - Чудомир Петров	15

46

ДИМИТЪР КАНУШЕВ: Щастлив съм да открия първата пресконференция на Народния театър "Иван Вазов" в обновената сграда. Приветствувам ви с добре дошли, вие също за първи път участвувате в първата пресконференция в новата сграда на театъра. Моля да бъдете извинени, че толкова рано провеждаме пресконференцията, преди да гледате спектакъла, но много са напрегнати нашите срокове, графикът е толкова стъстен, че просто не е възможно по друго време да се организира тази пресконференция.

Както знаете Народният театър "Иван Вазов" ще вдигне своята нова завеса за първи път с постановка по пиесата на своя патрон Иван Вазов "Хъшове". Мисля, че това е съвсем естествено, това е израз на националното самочувствие на българския театър, на традициите, които този театър поддържа, развива, обогатява, които уважава и цени, и на любовта на театъра, на създателите на спектакъла към един такъв народен писател какъвто е Иван Вазов.

За тази постановка е създадена нова драматизация, която се опира в най-голяма степен не на досега известните драматизации, включително и на Вазов, а на повестта "Немили-недраги", която най-добре изразява обществените, политическите убеждения на Вазов по това време. Постановката е осъществена от народния артист проф. Кръстьо Мирски. Автори на драматизацията са писателят Ванчо Банов и народният артист Кръстьо Мирски, не виждам художниците тук, художник на спектакъла е Георги Иванов. Работата вече привършва, премиерата ще се състои на 29 март, тя ще бъде посветена на Единадесетия конгрес на партията и 100 годишнината от Априлското въстание. Може да се каже, че 80 % от тези, които ще имат щастието да бъдат в залата ще бъдат конгресисти, постановката се посвещава едновременно на конгре-

са пряко, не само в общия смисъл. Доколкото съм имал възможност да разбера това ние преценяваме, че откриването на сградата на театъра и първата му премиера това е най-високия връх от културната програма на дните около конгреса. Вчера др. Живков разгледа сградата, дадена беше висока оценка, макар че специално събрание или среща нямаше, изобщо всичко вече се привършва, ж за да приеме сградата своите първи зрители.

Аз искам да дам думата на трима наши колеги - писателят Банчо Банов, един от авторите на драматизацията, на др. Гъророва завеждащ Литературно бюро в театъра и на постановчика проф. Кръстьо Мирски, съвсем накратко да кажат какво е ръководило театъра и тях самите при постановката на тази пиеса, при изграждането на драматизацията. След това ще ви моля да зададете въпроси, а от 9 часа трябва да слезем долу да проведем генералната репетиция пред публика и след това ние ще имаме първия Художествен съвет.

За да няма допълнителни въпроси искам да уведомя, че на 30 март ще има художествен съвет, т.е. пресконференция, за часа ще получите допълнително уведомление.

Давам думата на др. Банов.

БАНЧО БАНОВ:

Другари, аз ще кажа само няколко думи. Тази драматизация е дело на целия театрален колектив. Фактически ние с др. Мирски изпълнявахме едно поръчение на ръководството на театъра и на колектива, който се зае с тази трудна задача.

Основното, което водеше нашия колектив беше желанието да покажем с целия му блясък и сила едно произведение, което е станало в пълния смисъл на думата класическо за нашата литература, едно произведение, което е станало част от нашия български дух. Основната ни мисъл беше да изведем младия Вазов

от драматизацията, да покажем Вазов от възрожденските му години Вазов революционерът, Вазов, намиращ се на върхът на своите идейни концепции.

Постарахме се да изведеме в тази драматизация младостта на българската революция, да покажем онези хора, онези дрипави и величествени скитници, както ги нарича самият Вазов, които със своите чакмаклии пушки се заеха с великата задача да освобождават България.

Доста път трябваше да се измине докато се стигне от хайдукските чети през всеобщата революция на Левски до голямата освободителна епопея. И всеки от тези периоди носеше своите герои носеше своите мисли, носеше своите жертви за делото на България. В този аспект се движеха и мислите ни по време на работата.

От името на др. Мирски като драматизатор искам да кажа, че ние получихме една изключителна помощ от самия колектив по време на работата и пак ще завърша с това, че ние смятаме тази работа за дело на целия театър.

Кое е ново в драматизацията?

Ние смятаме, че един от върховете в повестта "Немили-недраги", който не е влязъл в няколко от драматизациите на Вазов, които са правени, е съдът над Браилските хъшове. Вие знаете, че на този съд Вазов в "Немили-недраги" отделя доста място и той дава почти цялата реч произнесена в защита на хъшовете пред съда. Речта той я дава в непряка реч, преразказва я, ние се постаряхме да я направим, разбира се в пряка реч. В оригинала на повестта речта се произнася от Ботев. Разбира се тук ние не можем да вкараме, ни в клин ни в ръкав, само за една картина Ботев и тук речта я произнася Владиков, който в момента е така да се каже идейният ръководител на хъшовете.

Също един нов момент в драматизацията е това, че ние се

ние се постаряхме да избягаме от тази чисто външна развлекателна страна, към която нашата буржоазия насочваше и интерпретираше хъшовете. За нас хъшовете са преди всичко революционери, които запазвайки цялата живописност, целия си хумор, носят преди всичко идеята за революцията в душите си. И се постаряхме да покажем тяхното постепенно израстване в годините на борбата.

Отказахме се също така от финала на "Хъшове" с гарата, защото досегашният опит в петте постановки, които са правени в Народния театър показва, че тази картина обикновено силно спада и освен всичко друго в нея е сбор от най-много случайности. Както знаете в тази картина на Букурещката гара, съвършено случайно в един и същи ден и час се събират всички герои на "Хъшове", което разбира се един съвременен театър трудно може да приеме. И ние търсихме друго решение в кръчмата на Странджата, която по този начин се превръща в един символ на времето, на епохата, на самите хъшове. Както и самият Вазов казва в първата картина, че в същност от тази кръчма се раздруска турската империя.

Аз бих завършил само с едно изречение още, че през цялата работа драматизаторите се стараеха да бъдат изключително верни на Вазов. Няма в драматизацията почти никаква реплика, която да не е Вазова. Преклонени пред гения на великия писател ние се постаряхме да го почитем по новому, да го покажем пред съвременния зрител с неговата сила и вдъхновение.

Благодаря за вниманието.

ДИМИТЪР КАНУШЕВ: Има думата др. Севелина Гьорева.

СЕВЕЛИНА ГЪОРЕВА:

Другари, аз искам да кажа само няколко думи, да приветствувам от името на нашия колектив нашите колеги с добре дошли в сградата на театъра и молим да ни извините, че още като новодошци мъкнем столове и пр. не можем да ви настаним добре. Можете да

си представите какви чувства ни вълнуват всички нас при толкова дълго време съпътстващи ни неудобства, тежки организационни и материално-технически условия, при които трябваше да съществува нашия театър, че ние отново сме под нашия покрив и нашата първа за сезона премиера, твърде е късно както виждате, март месец края, излиза на наша сцена в нашата обновена сграда.

Би било интересно в същност да се зададат въпроси затова, което хората ги интересува, но мисля, че не е нужно дълго обяснение защо именно с Вазов започваме - затова, че Вазов е патрона на театъра, затова, че това е голям български писател, това е едно от най-ярките имена в нашата драматургия и в нашата литература изобщо, затова, че Вазов е борец за създаване на национален театър, в това число и за този театър, затова че своя дълъг живот ярко и последователно е защищавал народния театър, неговата реалистическа линия, неговото изкуство, затова че е влизат в този театър с преклонение - както се влиза в един храм на изкуството и винаги е бил в основата, в същината на реалистическите, прогресивни и демократични ~~възгледи~~ позиции на този театър.

Аз бих искала да кажа по повод нашата работа за "Хъшове" посветена на 100 годишнината от Априлското въстание и Единадесетия конгрес на партията - датата с която се свързва изобщо цялото откриване на театъра, вие сами ще видите представлението, но това, което предварително бих искала да посоча, за да обърна вниманието ви, Банчо Банов твърде подробно говори за постъпите на драматизаторите към творбата, е че от едни съвременни позиции, от позициите на един съвременен творец е потърсена онази логика на революционната борба и ония етапи, през които тя е преминала по време на нашата национална революция, по време на нашето национално освободително движение. И това,

което беше интересно е, че така богато написаната повест, така непосредствено свързана с живота на ~~живеещите~~ Браилските хъшове, на нашата емиграция, твърде естествено се подава за една такава интерпретация, твърде естествено и логически се свързва с един такъв замисъл. Така вие ще видите в цялата тази наивна история на хъшовете - да съберат от представлението пари, да убият Абдул Азис, една оценка на целия онзи възторжен идеализъм от периода на твърде стихиното бунтарство, ще видите след това мечтата за чета, всички тия илюзии, мечти, възбуждения, разочарование у четничеството, след това това което е направено в повестта с внасянето ѝ по документални исторически данни едно писмо на Левски до хъшовете; онова което представлява Левски като върха на нашата национална революционна идеология, и след това съвършено естествено накрая това свързване на мечтата да отидат да се борят, да участвуват в една война, която вече е нашата Руско-турската освободителна война. Всичко това по съвършено естествен начин се свързва в повестта и създава наистина една възможност да се разкрие от зрели позиции цялата оная изкристализирала вече история на нашето революционно движение и възбуждение, и изобщо идеали.

Наред с това искам да изтъкна, че в "хъшове" са взети най-добрите сили на Народния театър, онова зряло поколение, което с пълно право има творческото основание да вдигне завесата за първи път да се покаже онова произведение, което в годините на социалистическата революция наистина създаде едно от върховите постижения в нашия театър. Имам предвид главно мъжкия състав, тъй като само две са женските роли в повестта.

Театърът има намерение да се представи със своя основен състав, с основните свои творци, с едно произведение, което

наистина е плътно свързано с неговите традиции и същевременно да покаже, че в тия години е живял, мечтал, че има твърде съвременни устремления, цели и желания. За верността към Вазов, за пиетета към Вазов аз мисля, че в това ще ви убеди и самото представление.

Искам както ще пожелаая долу на колегите "на добър час" сега да кажа и на журналистите "на добър час" за всичко онова, което в тези дни, време на нашите премиери ще излезе в печата за Народния театър за този голям празник, който той преживява, а заедно с него и зрителите и нашите приятели журналистите и цялата наша културна общественост.

ДИМИТЪР КАНУШЕВ: Давам думата на народния артист проф. Кръстьо Мирски - постановчик на пиесата.

Проф. КРЪСТЪО МИРСКИ:

Тъй като съм лош оратор аз добре направих, че помолих да ми дадат думата последен, защото преждеговорившите казаха всичко онова, което аз евентуално бих могъл да споделя с вас.

Следователно остава ми само да изтъкна, че колективът, който работи над пиесата, работи с огромно чувство на отговорност към тази наистина отговорна и много тежка задача. Тя беше тежка първо в художествено отношение, защото вие сами разбирате че една толкова пъти решавана по различни начини постановка, така популярна, така позната на всеки един от нас, натрупва в съзнанието на всички, а особено на артисти, на режисьор, вече познати решения, с които е необходимо човек да се бори, за да създаде едно оригинално решение. Този въпрос беше много труден, а да се реши такъв въпрос, независимо от това, че ние сме включили в състава на пиесата бих казал, с едно две изключения, всички наши най-добри артисти като сме се опитали дори малките

роли да ги дадем на артисти които най-добре биха ги защитили, на артисти, които често пъти много рядко в нашия театър се явяват с такива малки задачи, т.е. постарали сме се състава на постановката да бъде, както се изразяваме обикновено, елитен в най-висока степен състав.

Но независимо от това, за да се реши такава задача добре е необходимо елементарни условия за работа, които сега засега не мога да кажа, че при нашата работа съществуваха. Ние имахме тук нещастieto да работим паралелно със строителите, които с много голям ентузиазъм и желание бързаха да довършат сградата за конгреса, ние също бързахме за конгреса да представим нашата постановка и да се представим добре. Но сами разбирате, че колкото и с голяма отговорност и вдъхновение да работеше и нашия колектив, и строителския колектив, това са две неща, които трудно могат да се съчетаят. Защото на нас ни трябва тишина и спокойствие, а пък когато се строи нещо всичко е много шумно и въобще във всяко едно отношение не предразполага, а пречи на нашата работа, както и ние навярно пък пречехме на строителите с това, че заемахме сцената, с това, че искахме да е тъмно когато те искаха да е светло и т.н. и т.н.

Казвам всичко това, защото аз го считам за съвсем нормално, и то е израз пак на голямото чувство на отговорност както на строителите, така и на колектива, но казвам го защото съзнавам много добре, че нашите първи спокойни репетиции ще бъдат именно вчерашната, днешната и следващите две закрити представления преди премиерата, с които надявам се спектакъла може те първа да се свърже и да израстне, тъй като условия за нормална работа ние в същност няхахме. А това, че работихме при такива тежки условия тази постановка ~~ни~~ и все пак се е получил

един спектакъл, това мисля е една най-голяма заслуга на заетия в пиесата колектив, защото не беше никак лесно при такава обстановка да се работи. Въпреки това при денонощна работа, при много нерви и при много вдъхновение ние доведохме работата до това, което ще видите на днешната репетиция.

Разбира се, няма защо да крия, аз всичкото това ви го казвам и с намерение да ви подготвя, ако евентуално някакъв гаф се случи на днешната репетиция, което никак не е изключено, ако ви се стори всичко още сурово, което е съвсем естествено, и да ви уверя, че всички имаме надеждата в следващите няколко репетиции, това което днес евентуално не би минало добре, ще се поправи от обстоятелството, че най-сетне ще можем свързано и спокойно да минем пиесата.

За нас е наистина голяма чест, за целия колектив, че ни беше възложена тази отговорна задача, която истински вдъхновява която наистина кара всеки един от нас да вложи максималните свои възможности в нейното осъществяване. Така че много благодаря за това, че така многобройни сте се отзовали и ви моля когато гледате спектакъла да си спомните и това, че той беше работен при тежки условия, с което разбира се не искам да обвиня никого, а тъкмо обратното искам да изтъкна с какво голямо вдъхновение и напрежение работиха, и строители и колектива на театъра.

Благодаря ви за вниманието.

ДИМИТЪР КАНУШЕВ: Искам да кажа още няколко неща.

Театърът започна своята работа фактически на 6 октомври с „Протокол на едно заседание“. По-късно, края на декември, беше приета новата драматизация и около 3-4 януари започна постановъчната работа върху "Хъшове". Цялата мъжка труппа участва и в двете постановки. Всеки ден има по две репетиции - сутрин и вечер, на едни и същи артисти, т.е. всеки носи в съзнанието си

по два сценични образа, което е нещо много трудно. До 1 март театърът продължаваше да играе на сцената на сатиричния театър "Сълза и смях", а малко преди това и на сцената на операта. Искам да покажа напрежението, творческото напрежение и да очертая тези условия за които др. Мирчен каза, за материално-техническите и битови условия, при които се работеше, за да изпълне по-релефно онзи творчески и граждански подвиг, бих казал, на трупата на Народния театър. Аз не говоря за онези банални наши си вътрешни трудности, които могат да възникват при всяка постановка и всеки такъв напрегнат творчески процес.

Колективът на театъра, партийната организация, профсъюзната организация се отнесоха изключително съзнателно към своята работа, не можете да видите артистите по улиците и на други обществени места, от тук са си в къщи, учат текстовете, работят и право тук. Така ще бъде до първите дни на април, поне до първи април, когато ще се състои и втората постановка на театъра. Това е само излагане на едни съображения, едни обстоятелства, и мисля че това ще се отрази положително в художественото качество и на двата спектакъла, тъй като тази мобилизация и тази висока съзнателност се отразяват пряко и върху творчеството на всеки един и на колектива.

Кой иска думата сега за въпроси?

АНТОНИЯ КАРАКОСТОВА: Другари, снимките, които са раздадени днес от др. Арсов не трябва да ви объркват, защото той е раздал снимките за двата спектакъла - за "Протокол на едно заседание" и за "Хъшове". Предполагам, че ще можете да се ориентирате по костюмите.

ПРЕДС. ДИМИТЪР КАНУШЕВ: Моля имате думата за въпроси.

ВЪПРОС: След двата спектакъла до кога ще продължи да играе театъра?

ДИМИТЪР КАНУШЕВ: Има ориентация, няма още формално решение театърът да играе до средата на месец май, след което ще предприеме турнета в страната. А възможна е едно турне и в чужбина да предприеме. Това е ~~всички~~ необходимо, за да се продължи работата по монтиране на сценичния кръг. И към 1 септември трябва да бъдат приключени всички дейности на строителите и да започне нормална и пълноценна творческа работа.

Театърът ще възстанови още 3 или 4 свои постановки, които могат да се възстановят на сцената, т.е. не са на кръг. Става дума за "Почивка в Арно Ирис", "Домът на Бернард Алба", "Всичко в градината" и ако има възможност, време и сили, може би още някоя постановка.

Но целият колектив - и артисти, и работници, и администрацията са преуморени и засега до средата на май ще се въздържаме от по-големи възстановителни дейности и ще искаме тези постановки само да се играят. И ще се започне подготовка на двете пиеси, с които ще се открие новия сезон.

Есента ще се открие и камерната сцена, сега се подготвя репертоара за двете сцени, за основната и за камерната.

СТЕФКА ЯНКУЛОВА - от в. "Земледелско знаме"

Имам въпрос към проф. Мирски и Банчо Банов по отношение на тяхната работа: кой момент беше най-труден за вас по време на работата върху драматизацията и постановката и кой беше най-куриозен случай?

Проф. КРЪСТЬО МИРСКИ: Най-трудното беше това, което смятахме за най-важно - да бъдем верни на Вазов и до максимум да покажем Вазов. Т.е. много по-лесно е примерно ако трябва една реплика да се напише ние според нашите скромни сили да я напишем някак си. Но ние никога не се задоволявахме с това, ние се ста-

раехме да търсим при Вазов съответната реплика било от други произведения, а там където не можеше да се намери подходяща реплика което обикновено става, поне да търсим в речника на Вазов подходящите думи, за да прозвучи тя по Вазовски, т.е. най-трудно за нас беше /доколко това сме постигнали вие ще видите в спектакъла/, така да направим драматизацията, че нито в една секунда от нея човек да няма чувството, че някой се е намесвал в творчеството на великия писател. Това, според мен, е било най-трудното.

Мога да кажа, няма да прозвучи нескромно, при постановката ние бехме всички много добре подготвени творчески за тази постановка, аз самия трети път вече поставям тази пиеса, така че не само бехме много добре подготвени, но и амбициите бяха много големи. Трудността беше чисто в техническо отношение, че нямаше спокойствието за работа, което обикновено имаме. Времето все още щеше да ни стигне, но как може да работиш творческа работа и да ти чукат на главата, да крещат, и даже на всичко отгоре, понеше и те не обичат шума, пускат транзистор, който да заглушава техния шум, та да им бъде по-приятна работата. Не е лесно при такива условия да се работи.

И затова трудността беше да запазим спокойствие и да се съсредоточим творчески по време на работата.

ЗОРКА КРЪСТЕВА - в. "Поглед"

Кои артисти в кои роли участвуват?

Проф. КРЪСТЬО МИРСКИ: Само имайте предвид, че е възможно тъй като целия състав участвува, да пропусна някой. Затова ако нещо ви е необходимо за информация ще трябва все пак да направите една проверка.

Постановката има два състава. Другият състав ще излезе след около един месец, а аз сега ще ви съобща тези изпълнители,

които участвуват в състава за откриването. Това са първо всички наши народни артисти с изключение на Стефан Гецов, който беше зает дълго време във филм, влезе късно в репетициите и по негово желание ще излезе във втория състав, в другия състав на постановката.

Ролята на в Странджата се изпълнява от Георги Георгиев-Георгиев - народен артист, както знаете;

Ролята на Македонски се изпълнява от Георги Гайтаников.

Ролята на Владиков - от Любомир Кабакчиев

Ролята на Попчево - от Рачко Ябанджиев

Мравката - от Асен Миланов

Хаджията - от Сава Лашъмов

Дерибеев - от и.а. Георги Раданов

Бръчков - от Николай Николаев

г-н Добревич - Андрей Чапразов

г-жа Добревич - Мария Стефанова

Евгени - Виолета Гиндева

Катинка - Ванча Дойчева

Има няколко души нотабили.

Ролята на стария Бръчков изпълнява народния артист Стефан Великов.

Ролите на нотабили-богаташи се изпълняват от Стефан Събов Пламен Чаров, Венелин Пехливанов

Полицейна се изпълнява от Николай Узунов - заслужил артист.

Ролята на гостилничара се изпълнява от Петър Василев

Това са изпълнителите в този състав, мисля че не съм пропуснал някой.

Ако съм пропуснал някой то е случайно.

Костюмите са на Венера Наследникова. Музика - Александър Райчев.

ПРЕДС ДИМИТЪР КАНУШЕВ: Има ли други въпроси или да приключваме?

Няма повече въпроси. Искам още веднаж да пожелая на добър час на проф. Мирски, на Банчо Банов, на всички, които имат творческо участие в този първи спектакъл на Народния театър "Иван Вазов" след неговото преустройство.

Закривам пресконференцията.

/Закрита в 9 часа/

Председател:

/Димитър Канушев/

Стенограф:

/В. Георгиев/

Музеи 000

СКРЪБНА ВЕСТ

ПОЧИНА
ВЛАДИМИР
ВАСИЛЕВ

роден в Сливен, през 1883 год.

бивш директор на Народния театър

Другар на Пенчо Славейков, Яворов и П. Тодоров и техен съратник в изгарждане на новата българска литература.

Вещ познавач на съвременното ни художествено слово, литературен и театрален критик —.

Владо Василев остави дълбоки следи в родния ни литературен и театрален живот.

ПОКЛАНЯМЕ се пред светлата му памет.

гр Сливен, 29 декември 1963 г.

ОТ СЛИВЕНСКИТЕ МУ ПОЧИТАТЕЛИ

ПОЧИНА

*големият сливенец, критикът
и писателя*

ВЛАДИМИР ВАСИЛЕВ

ЛИТЕРАТУРНОТО И КРИТИЧНО
ДЕЛО НА ПОКОЙНИЯТ ОСТАВИ ДЪЛБО-
КИ СЛЕДИ В НАШАТА КУЛТУРА И ЛИ-
ТЕРАТУРНА ИСТОРИЯ.

ТОЙ БЕШЕ ГОРЕЩ ПОКЛОННИК
НА КРАСОТАТА И ХУМАНИЗМА. ДО
ПОСЛЕДНИТЕ СИ ДНИ ОСТАНА ПРЕК-
РАСЕН ЧОВЕК, ПРИЯТЕЛ НА МЛАДИТЕ
ЛИТЕРАТУРНИ ТВОРЦИ.

ПОКЛОН ПРЕД СВЕТЛАТА МУ ПАМЕТ!

*Клуб на културните дейци,
В-к „Сливенско дело“ и
читалище „Зора“*